

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 12 10
COM(2024) 577 final

2024/0319 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

**kuriuo dėl ūkininkų padėties maisto tiekimo grandinėje stiprinimo iš dalies keičiami
reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Vykdamas nuoseklias reformas, bendra žemės ūkio politika (BŽŪP) tapo labiau orientuota į pajamų rėmimą ir rinką, laisvai nustatant žemės ūkio produktų kainas. Tomis reformomis daugiausia būdavo sprendžiami vidaus uždaviniai, pertekliaus problema, taip pat siekiama įveikti krizes. Tačiau daugelį žemės ūkio sektoriaus uždavinių lemia veiksniai, kurie nepriklauso žemės ūkio sričiai ir todėl reikalauja platesnio politinio atsako.

BŽŪP jau numatytos tam tikros priemonės, kuriomis siekiama stiprinti ūkininkų padėtį maisto tiekimo grandinėje. Tačiau manoma, kad žemės ūkio sektoriaus pajamoms tenkantis spaudimas augs, nes ūkininkai susiduria su daugiau pavojų, didėjančiomis gamybos sąnaudomis ir griežtesniais gamybos reikalavimais.

Dėl COVID-19 pandemijos ir vykstančio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą kaip niekad išaugusios su energija susijusiems žemės ūkio ištekliams tenkančios sąnaudos ir užsitęsusi didelė infliacija daro poveikį ūkininkų išlaidoms ir maisto kainoms. Kartu ūkininkai ir toliau deda pastangas, kad jų produkcija taptų tvaresnė ir atitiktų ES standartus.

Be to, daugelis su išaugusiomis pragyvenimo išlaidomis susiduriančių vartotojų savo vartojimo modelius perorientavo į pigesnius maisto produktus. Tai dar labiau destabilizavo pridėtinės vertės pasiskirstymą visoje maisto tiekimo grandinėje, nes nestabiliai paskirstomas pelnas ir sąnaudos tarp grandinės dalyvių, – dėl to kyla protestai ir didėja nepasitikėjimas.

2024 m. kovo 15 d. Komisija pateikė diskusijoms skirtą dokumentą, kuriame paskelbė apie priemones, skirtas ūkininkų padėčiai maisto tiekimo grandinėje pagerinti. Į Komisijos paskelbtą priemonių rinkinį įtraukti tiksliniai Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 ir susijusių BŽŪP reglamentų pakeitimai.

2024 m. kovo 26 d. Žemės ūkio ir žuvininkystės taryba pritarė diskusijoms skirtame dokumente paskelbtoms priemonėms.

2024–2029 m. kadencijos Europos Komisijos politinėse gairėse pabrėžiama, kad ūkininkai turi gauti sąžiningas ir pakankamas pajamas ir kad reikia ištaisyti esamą disbalansą, sustiprinti ūkininkų padėtį ir toliau juos saugoti nuo nesąžiningos prekybos praktikos.

Be to, 2024 m. sausio mėn. pradėto strateginio dialogo dėl ES žemės ūkio ateities, apie kurį paskelbta 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Komisijos Pirmininkės pranešime apie Sąjungos padėtį ir kuriame dalyvavo 29 svarbiausi suinteresuotieji subjektai, atstovaujantys Europos žemės ūkio ir kaimo bendruomenėms ir akademinei bendruomenei, galutinėje ataskaitoje¹ raginama koreguoti ūkininkų padėtį vertės grandinėje. Strateginio dialogo ataskaitos pagrindiniuose politiniuose principuose aiškiai pabrėžiama, kad rinkos sąlygomis ūkininkams ir kitiems maisto grandinės dalyviams turi būti užtikrinta galimybė gauti deramas pajamas, o galios santykiai maisto grandinėje turi būti gerai subalansuoti. Pirmasis strateginio dialogo rekomendacijų skyrius skirtas sąžiningai ir konkurencingai maisto vertės grandinei, kuri užtikrinama stiprinant ūkininkų padėtį maisto vertės grandinėje. Rekomendacijos visų pirma susijusios su sutartimis ir jose raginama atsižvelgti į duomenis apie gamybos sąnaudas ir kainas kaip į svarbius derybų dėl sutarčių elementus, taip pat pasinaudoti galimybe pradėti derybas išskirtinai padidėjus sąnaudoms. Jose taip pat minima tarpininkavimo mechanizmų

¹ [Strateginis dialogas dėl ES žemės ūkio ateities.](#)

svarba. Bendradarbiavimo srityje jomis raginama stiprinti gamintojų organizacijas bei gamintojų organizacijų asociacijas, supaprastinti jų pripažinimo procesą ir teikti joms tikslingą paramą. Strateginiame dialoge pripažįstama, kad ekonominiai, aplinkosauginiai ir socialiniai tvarumo aspektai yra vienodai svarbūs Europos visuomenei apskritai bei žemės ūkio ir maisto produktų sistemoms konkrečiai ir kad BŽŪP turėtų būti skatinami teigiami aplinkosauginiai ir socialiniai rezultatai bei remiamas tvaraus verslo modelio, įskaitant, pavyzdžiui, trumpas tiekimo grandines, įvairinimas.

Todėl, atsižvelgiant į strateginio dialogo ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, tikslinga imtis priemonių, kad būtų sustiprinta ūkininkų sutartinė padėtis ir atkurtas maisto tiekimo grandinės dalyvių pasitikėjimas.

• **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 39 straipsnyje nustatyti BŽŪP tikslai:

- didinti žemės ūkio našumą skatinant technikos pažangą bei užtikrinant racionalią žemės ūkio gamybos plėtotę ir kuo geresnį gamybos veiksmų, ypač darbo jėgos, panaudojimą;
- tokiu būdu užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį, ypač didinant žemės ūkyje dirbančių asmenų asmenines pajamas;
- stabilizuoti rinkas;
- garantuoti pakankamą tiekimą;
- užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas.

Pasiūlymas suderinamas su šiais tikslais ir atitinka bendrą šiuo metu galiojančių BŽŪP reglamentų (Bendro rinkų organizavimo reglamento², Reglamento dėl BŽŪP strateginių planų³ ir Reglamento dėl BŽŪP finansavimo, valdymo ir stebėsenos⁴) filosofiją.

• **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Šiuo pasiūlymu iš dalies keičiamos kelios šiuo metu galiojančių BŽŪP reglamentų nuostatos, nekeičiant jų esmės. Kadangi šios nuostatos suderinamos su kitomis Sąjungos politikos sritimis, pasiūlymas taip pat suderinamas su tomis politikos sritimis.

² 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007, (OL L 347, 2013 12 20, p. 671, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/2024-05-13?eliuri=eli%3Areg%3A2013%3A1308%3A2024-05-13&locale=lt>).

³ 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, (OL L 435, 2021 12 6, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/2024-05-25?eliuri=eli%3Areg%3A2021%3A2115%3A2024-05-25&locale=lt>).

⁴ 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2116 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013, (OL L 435, 2021 12 6, p. 187, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/2022-08-26?eliuri=eli%3Areg%3A2021%3A2116%3A2022-08-26&locale=lt>).

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Šio pasiūlymo teisinis pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 42 straipsnio pirma pastraipa ir 43 straipsnio 2 dalis, nes: i) pasiūlymu iš dalies keičiami Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, Reglamentas (ES) 2021/2115 ir Reglamentas (ES) 2021/2116, kurie visi grindžiami SESV 43 straipsnio 2 dalimi, ir ii) Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013 taip pat grindžiamas SESV 42 straipsnio pirma pastraipa, o šiame pasiūlyme taip pat yra nuostatų, kuriomis reglamentuojamas konkurencijos taisyklių (ne)taikymas.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Šiuo pasiūlymu iš dalies keičiami ES lygmeniu priimti ir visose valstybėse narėse taikomi reglamentai.

Pakeitimais siekiama sustiprinti ūkininkų padėtį žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinėje: i) supaprastinant gamintojų organizacijų pripažinimo taisykles; ii) sugriežtinant sutarčių sudarymo taisykles; iii) nustatant taisykles dėl tarpsektorinių neprivalomų apibūdinimų „sąžiningas“, „teisingas“ ir lygiaverčių apibūdinimų, taip pat apibūdinimo „trumpo tiekimo grandinės“ vartojimo; iv) nustatant galimybę suteikti Sąjungos finansinę paramą valstybėms narėms už priemones, kurių veiklos vykdytojai imasi didelio rinkos disbalanso laikotarpiams, ir v) gerinant ūkininkavimo sektoriaus organizuotumo lygį valstybėse narėse remiant gamintojų organizacijas, įgyvendinančias veiksmų programas, ir gerinant sektorinių intervencinių priemonių taikymą kituose sektoriuose, nurodytuose Reglamento (ES) 2021/2115 42 straipsnio f punkte.

Pakeitimais išlaikomos vienodos sąlygos gamintojams ir galiojančiais reglamentais jau pasiektas suderinimo lygis. Todėl manoma, kad valstybės narės negali jų įgyvendinti veikdamos pavieniui.

- **Proporcingumo principas**

Pasiūlymu galiojantys reglamentai iš dalies keičiami tik tiek, kiek būtina pirmiau nurodytiems tikslams pasiekti, kartu užtikrinant, kad pakeitimai išliktų tikslingi, ir numatant atitinkamas lankstumo priemones.

Siūlomais pakeitimais keičiami tik tam tikri riboto skaičiaus galiojančių reglamentų nuostatų aspektai. Jais sustiprinamos ir toliau griežtinamos galiojančios nuostatos dėl sutarčių, kuriose dalyvauja ūkininkai ir jų organizacijos su kitais grandinės dalyviais, taip pat stiprinama gamintojų organizacijų ir jų asociacijų derybinė galia, mažinama administracinė našta, susijusi su jų pripažinimu, ir sukuriamas skatinamoji sistema savanoriškoms schemoms ir susitarimams, kuriais siekiama didinti ūkininkų atlygį ir patobulinti socialinio tvarumo iniciatyvas.

- **Priemonės pasirinkimas**

Kadangi šiuo pasiūlymu iš dalies keičiami galiojantys Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai, pakeitimai taip pat turi būti padaryti Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu.

3. **EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI**

- **Galiojančių teisės aktų ex post vertinimas / tinkamumo patikrinimas**

Pasiūlymas dėl tikslinių BRO reglamento ir kitų su BŽŪP susijusių reglamentų pakeitimų yra viena iš priemonių, paskelbtų 2024 m. kovo 15 d. Komisijos diskusijoms skirtame dokumente. Kadangi reikia skubiai spręsti neatidėliotinus uždavinius, su kuriais šiuo metu susiduria žemės ūkio sektorius, ir imtis skubių veiksmų reaguojant į ūkininkų protestus, galiojančių teisės aktų ex post vertinimas / tinkamumo patikrinimas atliktas nebuvo.

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Kadangi reikia skubiai imtis veiksmų, kad būtų galima spręsti neatidėliotinus Europos žemės ūkio sektoriaus uždavinius, kvietimas teikti informaciją nebuvo paskelbtas ir viešos konsultacijos nebuvo rengiamos. Tačiau su suinteresuotosiomis šalimis buvo konsultuojamasi tiksliniuose susitikimuose (žr. skirsnį „Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas“).

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Nors dėl skubos imtis veiksmų kvietimas teikti informaciją nebuvo paskelbtas ir viešos konsultacijos nebuvo rengiamos, Komisija keletą kartų pristatė siūlomas priemones Tarybai, išplėstiname pilietinio dialogo grupės posėdyje su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis, Europos konkurencijos institucijų tinklui ir dvišaliuose susitikimuose, kuriuose dalyvavo visos atitinkamos ES žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės asociacijos, įskaitant vartotojus.

- **Poveikio vertinimas**

Atsižvelgiant į tai, kad reikia skubiai imtis veiksmų, kad būtų galima spręsti neatidėliotinus uždavinius, su kuriais šiuo metu susiduria žemės ūkio sektorius, poveikio vertinimas negalėjo būti atliktas.

Tačiau siūlomos priemonės buvo parengtos remiantis suinteresuotųjų šalių nuomonėmis, pareikštomis visų pirma išplėstinės pilietinio dialogo grupės posėdžio, Europos konkurencijos institucijų tinklo ir dvišalių susitikimų, kuriuose dalyvavo visos atitinkamos ES žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės asociacijos, įskaitant vartotojus, dalyvių, taip pat Europos Parlamento Žemės ūkio ir kaimo plėtros komiteto pirmininko.

Jos taip pat suderintos su atitinkamomis 2024 m. rugsėjo mėn. strateginio dialogo dėl ES žemės ūkio ateities rekomendacijomis.

Pasiūlymo poveikis priklausys nuo to, ar ūkininkai ir žemės ūkio produktų pirkėjai naudosis tam tikromis savanoriškomis priemonėmis, taip pat nuo valstybių narių sprendimų pasinaudoti numatytomis galimybėmis ir nukrypti leidžiančiomis nuostatomis.

Per tris mėnesius nuo pasiūlymo priėmimo bus parengtas Komisijos tarnybų darbinis dokumentas. Jame bus aiškiai aprašyti nagrinėjami klausimai, siūlomi tiksliniai pakeitimai ir jų galimas poveikis, taip pat bus pateikta gautų suinteresuotųjų šalių atsiliepimų santrauka.

- **Reglamentavimo tinkamumas ir supaprastinimas**

Šis pasiūlymas yra viena iš priemonių, paskelbtų 2024 m. kovo 15 d. Komisijos diskusijoms skirtame dokumente, ir priklauso supaprastinimo dokumentų rinkiniui. Sumažėjusios administracinės naštos kiekybinė išraiška, kiek įmanoma, bus pateikta Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

- **Pagrindinės teisės**

Šiuo pasiūlymu užtikrinamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, visų pirma pripažįstamų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Šis pasiūlymas neturi jokio kiekybiškai įvertinamo poveikio biudžetui.

Nors 12–17 priemonėmis (išvardytomis 5 punkte „Kiti elementai. Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas“) gali būti paspartintas gamintojų organizacijų veiksmų programų įgyvendinimas ir dėl to gali padidėti išlaidos, visos susijusios išlaidos ir toliau priklausys EŽŪGF išlaidų kategorijos daliai.

Pasiūlyme nenumatoma keisti žemės ūkio rezervo, finansuojamo iš EŽŪGF, bendros sumos. Nors rezervo naudojimas pagal BRO reglamento 222 straipsnį patvirtintoms priemonėms finansuoti gali turėti įtakos galimam sumų paskirstymui kitoms išskirtinėms priemonėms tam tikrais metais, šiuo etapu to negalima kiekybiškai įvertinti.

Valstybių narių patvirtintoms vaisių ir daržovių gamintojų organizacijoms skiriama Sąjungos finansinė parama veiksmų programoms įgyvendinti bus ribojama iki tam tikros tų gamintojų organizacijų parduodamos produkcijos vertės procentinės dalies (nuo 4,1 iki 5,5 proc., atsižvelgiant į paramos gavėjų rūšį ir siekiamus tikslus).

Pasiūlyme pateikiamos nuostatos, kuriomis valstybėms narėms suteikiama tam tikro lankstumo, kiek tai susiję su finansiniais asignavimais, skirtais intervencinių priemonių rūšims tiesioginių išmokų forma ir intervencinių priemonių rūšims „kituose“ sektoriuose. Lėšos, skirtos Sąjungos finansinei paramai „kituose“ sektoriuose veikiančioms gamintojų organizacijoms, neviršys sumų, pervestų (neviršijant pagal susijusią teisės nuostatą nurodytų ribų) iš tiesioginių išmokų, dėl kurių sprendimą priėmė valstybės narės ir kurias patvirtino Komisija. Jei valstybės narės nuspręs pasinaudoti šiuo lankstumu, tai turės įtakos tik tiesioginių išmokų ir „kitų“ sektorių asignavimams, o pokytis lieka EŽŪGF viduje. Šiuo etapu poveikio negalima kiekybiškai įvertinti.

5. KITI ELEMENTAI

- **Įgyvendinimo planai ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka**

Šiuo pasiūlymu iš dalies keičiami Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, Reglamentas (ES) 2021/2115 ir Reglamentas (ES) 2021/2116. Todėl įgyvendinimo planas ir stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimo tvarka išlieka tokie pat kaip pagal dabartinę sistemą.

- **Aiškinajamieji dokumentai (direktyvoms)**

Netaikoma (teisinis tekstas yra reglamentas).

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

Pirma, reikėtų nustatyti būtiniausius komercinių sąlygų, kuriomis užtikrinamas teisingas pridėtinės vertės paskirstymas ūkininkams, apibūdinimų vartojimo reikalavimus. Siekiama padidinti šių apibūdinimų vartojimo skaidrumą ir patikimumą, kad būtų užtikrintas sąžiningas pridėtinės vertės paskirstymas visoje maisto tiekimo grandinėje, užkirstas kelias piktnaudžiavimui tokiais apibūdinimais ir užtikrinta, kad vartotojai turėtų patikimą informaciją apie sąžiningą pridėtinės vertės paskirstymą ūkininkams ir trumpoms tiekimo grandinėms.

Antra, kiekvienas žemės ūkio produktų pristatymas turėtų būti įforminamas rašytine sutartimi, su tam tikromis išimtimis ir galimybe valstybėms narėms netaikyti šio reikalavimo tam tikriems žemės ūkio produktams.

Trečia, rašytinėse sutartyse turėtų būti numatyti tam tikri elementai, kuriais būtų užtikrintas galutinės kainos apskaičiavimo skaidrumas ir nuspėjamumas.

Ketvirta, sutartyse, kurių trukmė ilgesnė nei šeši mėnesiai, turėtų būti numatyta nuostata dėl peržiūros, kad ūkininkai, gamintojų organizacijos ar gamintojų organizacijų asociacijos galėtų prašyti peržiūrėti sutartį, ypač tais atvejais, kai kaina nebepadengia gamybos sąnaudų, ir nutraukti sutartį, jei toks prašymas atmetamas.

Penkta, valstybės narės turėtų sukurti tarpininkavimo mechanizmą ir suteikti galimybę juo naudotis šalims, kurios nori juo pasinaudoti.

Šešta, reikėtų supaprastinti galiojančias gamintojų organizacijų apibrėžimo ir pripažinimo taisykles. Be to, siekiant sustiprinti ekologiškų produktų gamintojų bendradarbiavimą, turėtų būti aiškiai numatyta galimybė šiems gamintojams steigti ir pripažinti gamintojų organizacijas.

Septinta, reikėtų patikslinti galiojančias gamintojų organizacijų taisykles, siekiant užtikrinti, kad gamintojų organizacijos būtų steigiamos ūkininkų iniciatyva ir kontroliuojamos pagal taisykles, kuriomis ūkininkams nariams leidžiama demokratiškai kontroliuoti savo organizacijas ir jų sprendimus.

Aštunta, nepripažintoms gamintojų organizacijoms, įskaitant kooperatyvus, turėtų būti leista savo narių vardu derėtis dėl sutarčių sąlygų dėl dalies arba visos jų produkcijos.

Devinta, pripažintos gamintojų organizacijų asociacijos turėtų turėti galimybę derėtis dėl sutarčių sąlygų savo pripažintų gamintojų organizacijų narių vardu.

Dešimta, į tikslų, kurių gali siekti pripažinta tarpšakinė organizacija, sąrašą turėtų būti įtrauktas iniciatyvų, kuriomis skatinama vartoti neprivalomus komercinių sąlygų apibūdinimus, tokius kaip „sąžiningas“, „teisingas“ ar lygiaverčius apibūdinimus ir „trumpa tiekimo grandinė“, populiarinimas.

Vienuolikta, vertikaliosioms ir horizontaliosioms bendradarbiavimo iniciatyvoms, susijusioms su žemės ūkio ir maisto produktais, kuriomis siekiama taikyti tam tikrus socialinio tvarumo reikalavimus, kurie yra griežtesni nei privalomi reikalavimai, neturėtų būti taikoma SESV 101 straipsnio 1 dalis.

Dvylikta, Reglamentas (ES) 2021/2115 turėtų būti iš dalies pakeistas, kiek tai susiję su intervencinių priemonių rūšimis tam tikruose sektoriuose. Be to, turėtų būti padidinta Sąjungos finansinė parama tam tikrų sektorių veiksmų programoms.

Trylikta, Sąjungos finansinė parama veiksmų programoms, kurias įgyvendina vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijos valstybėse narėse, kuriose gamintojų organizacijų steigimosi lygis trejus metus iš eilės iki veiksmų programos įgyvendinimo buvo mažesnis nei 10 proc., turėtų būti padidinta nuo 50 iki 60 proc.

Keturiolikta, jauniems ūkininkams ir naujiems ūkininkams, kurie prisijungia prie pripažintos gamintojų organizacijos ir investuoja savo valdose, turėtų būti teikiama speciali paskata.

Penkiolikta, Sąjungos finansinė parama gamintojų organizacijoms ir gamintojų organizacijų asociacijoms pavojingų meteorologinių reiškinių, gaivalinių nelaimių, augalų ligų ar kenkėjų antplūdžio atveju tam tikromis sąlygomis turėtų būti padidinta nuo 50 iki 70 proc. faktiškai patirtų išlaidų.

Šešiolikta, nuo 2025 m. valstybėms narėms turėtų būti leista iki 6 proc. joms skirtų tiesioginių išmokų panaudoti Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 1 straipsnio 2 dalies a–h, k, m, o–t ir w punktuose nurodytiems sektoriams ir sektoriams, apimantiems Reglamento (ES) 2021/2115 VI priede išvardytus produktus, remti.

Septyniolikta, Reglamentas (ES) 2021/2116 turėtų būti iš dalies pakeistas, kad būtų galima naudoti žemės ūkio rezervą tam tikrų kategorijų kolektyviniams veiksams, kurių tam tikri privatūs veiklos vykdytojai imasi siekdami stabilizuoti su dideliu rinkos disbalansu susijusius sektorius, remti.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo dėl ūkininkų padėties maisto tiekimo grandinėje stiprinimo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1308/2013, (ES) 2021/2115 ir (ES) 2021/2116

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 42 straipsnio pirmą pastraipą ir 43 straipsnio 2 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,

atsižvelgdami į Audito Rūmų nuomonę¹,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę²,

atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę³,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) žemės ūkio sektorius, visų pirma ūkininkai, susiduria su įvairiais iššūkiais. Dėl COVID-19 pandemijos ir vykstančio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą kaip niekad išaugusios su energija susijusiems žemės ūkio ištekliams tenkančios sąnaudos ir užsitęsusi didelė infliacija daro poveikį ūkininkų išlaidoms ir maisto kainoms. Tuo pat metu ūkininkai toliau deda pastangas, kad jų gamyba taptų tvaresnė aplinkos atžvilgiu. Be to, daugelis su išaugusiomis pragyvenimo išlaidomis susiduriančių vartotojų savo vartojimo modelius perorientavo į pigesnius maisto produktus. Dėl to pridėtinės vertės pasiskirstymas maisto tiekimo grandinėje tapo dar nepastovesnis, o sąlygos, kuriomis ūkininkai priversti vykdyti veiklą, dar neapibrėžtesnės, taigi kilo protestai ir išaugo nepasitikėjimas. Todėl tikslinga priimti priemones šiems uždaviniams spręsti ir maisto tiekimo grandinės dalyvių pasitikėjimui atkurti;
- (2) įvairūs žemės ūkio ir maisto produktų tiekimo grandinės veiklos vykdytojai, veikiantys įvairiuose gamybos, perdirbimo, prekybos, platinimo ir mažmeninės prekybos etapuose, sukūrė schemas ir ženklus, kuriais skatinama taikyti komercines sąlygas, užtikrinančias sąžiningą pridėtinės vertės paskirstymą ūkininkams ir trumpų tiekimo grandinių kūrimą ir išlaikymą. Būtina nustatyti minimaliuosius neprivalomų tų komercinių sąlygų apibūdinimų vartojimo reikalavimus, kurie padidintų tų apibūdinimų vartojimo maisto tiekimo grandinėje skaidrumą ir patikimumą, papildant

¹ OL C, ...

² OL C, ...

³ OL C, ...

galiojančias maisto produktų ženklavimo taisykles, visų pirma Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1169/2011⁴;

- (3) siekiant didesnio pasitikėjimo ir sąžiningumo visoje maisto tiekimo grandinėje, apibūdinimais „sąžiningas“, „teisingas“ arba lygiaverčiais apibūdinimais turėtų būti nurodomos tik tokios komercinės sąlygos, kuriomis užtikrinamas ūkininkų ir pirkėjų komercinių santykių stabilumas bei skaidrumas ir, dalyvaujančių ūkininkų vertinimu, teisinga kainodara ir kuriomis remiami Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslai ir prisidedama prie jų įgyvendinimo, be kita ko, tokiu būdu, kuris atitinka Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2024/1760⁵ I priedą;
- (4) apibūdinimu „trumpa tiekimo grandinė“ turėtų būti nurodomos tik tokios komercinės sąlygos, kai tarp ūkininkų ir vartotojų egzistuoja tiesioginis ryšys, suteikiantis galimybę tiesiogiai keistis informacija apie gamybos procesą ir produktą, be kita ko, naudojantis nuotolinio ryšio priemonėmis ir (arba) per tarpininką, kuris užtikrina keitimąsi tokia informacija pardavimo momentu. Šis apibūdinimas taip pat gali būti vartojamas tada, kai egzistuoja glaudus ryšys tarp ūkininkų ir geografiškai arti jų, nors galbūt ir kitoje valstybėje, gyvenančių vartotojų. Tai paskatins vartotojus mokėti už produktus tiek, kad ūkininkams būtų sąžiningai atlyginama už produkciją, sustiprins kaimo vietovių plėtrą ir prie jos prisidės, pagerins produktų kilmės ir gamybos metodų skaidrumą;
- (5) atsižvelgiant į rinkos sąlygas, kintančius vartotojų lūkesčius, pažangą tiek prekybos standartų, tiek atitinkamų tarptautinių standartų srityje, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai užtikrinti vienodas neprivalomų apibūdinimų, kuriais nurodomos komercinės sąlygos, susijusios su sąžiningu pridėtinės vertės paskirstymu ūkininkams ir trumpų tiekimo grandinių kūrimu ir išlaikymu, vartojimo sąlygas. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 182/2011⁶;
- (6) dėl tų pačių priežasčių pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus dėl papildomų neprivalomų apibūdinimų, lygiaverčių apibūdinimams „sąžiningas“ arba „teisingas“;
- (7) valstybės narės gali toliau taikyti arba priimti nacionalines nuostatas, kuriomis nustatomi papildomi reikalavimai dėl neprivalomų apibūdinimų vartojimo komercinėms sąlygoms nurodyti, tačiau tos nuostatos neturėtų neleisti arba kliudyti vartoti šių apibūdinimų kitoje valstybėje narėje teisėtai pagamintiems arba parduodamiems produktams arba riboti tokio jų vartojimo;

⁴ 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1169/2011 dėl informacijos apie maistą teikimo vartotojams, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1924/2006 ir (EB) Nr. 1925/2006 bei kuriuo panaikinami Komisijos direktyva 87/250/EEB, Tarybos direktyva 90/496/EEB, Komisijos direktyva 1999/10/EB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/13/EB, Komisijos direktyvos 2002/67/EB ir 2008/5/EB bei Komisijos reglamentas (EB) Nr. 608/2004, (OL L 304, 2011 11 22, p. 18, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1169/oj>).

⁵ 2024 m. birželio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1760 dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 ir Reglamentas (ES) 2023/2859, (OL L, 2024/1760, 2024 7 5, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>).

⁶ 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai, (OL L 55, 2011 2 28, p. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

- (8) užtikrinant veiklos vykdytojų atskaitomybę, didinant informuotumą apie rinkos signalų svarbą, pritaikant pasiūlą prie paklausos, mažinant kainų pokyčių poveikį galutinei kainai vertės grandinėje, didinant skaidrumą ir siekiant užkirsti kelią nesąžiningos prekybos praktikai bei kovojant su ja labai svarbu yra naudotis rašytinėmis sutartimis. Todėl sutartinių santykių pieno ir pieno produktų sektoriuje taisyklės turėtų būti išplėtos, kad apimtų ne tik žalią pieną, bet ir kitus produktus, kartu užtikrinant, kad jos derėtų su kituose žemės ūkio sektoriuose taikomomis sutartinių santykių taisyklėmis;
- (9) siekiant suteikti valstybėms narėms daugiau lankstumo ir supaprastinti gamintojų organizacijų pripažinimo procedūrą, taip sumažinant sandorių išlaidas bei padidinant veiksmingumą, gamintojų organizacijoms taikomose taisyklėse turėtų būti numatyta galimybė tas organizacijas pripažinti remiantis vienu prašymu dėl kelių sektorių ir produktų. Be to, siekiant tvirtesnio ekologiškų produktų gamintojų tarpusavio bendradarbiavimo, turėtų būti aiškiai numatyta galimybė steigti ir pripažinti ekologiškų produktų gamintojų organizacijas. Gamintojų organizacijų pripažinimo kriterijuose ir jų įstatuose taip pat turėtų būti numatyta, kad gamintojų organizacijos steigiamos ūkininkų iniciatyva ir kontroliuojamos pagal taisykles, leidžiančias ūkininkams nariams demokratiškai tikrinti savo organizaciją ir sprendimus. Tai neturėtų trukdyti prie gamintojų organizacijų prisijungti ir gamintojams, kurie nėra ūkininkai, taip pat ne gamintojams;
- (10) siekiant skatinti tolesnį darnų vystymąsi, kuris yra vienas iš pagrindinių Sutarties principų ir prioritetinis Sąjungos politikos tikslas, ir užtikrinti ūkininkų ir pirkėjų komercinių santykių skaidrumą, stabilumą ir sąžiningumą visoje tiekimo grandinėje, valstybės narėms reikėtų suteikti galimybę konkrečių tikslų siekiančias gamintojų organizacijas pripažinti pritaikant joms neprivalomus komercinių sąlygų apibūdinimus, tokius kaip „sąžiningas“, „teisingas“ arba kiti lygiaverčiai apibūdinimai ir „trumpa tiekimo grandinė“;
- (11) siekiant ūkininkams užtikrinti deramą gyvenimo lygį, tvirtesnę poziciją derybose su perdirbėjais bei kitais tiekimo grandinės dalyviais ir teisingesnę pridėtinės vertės paskirstymą tiekimo grandinėje, galimybė savo narių vardu derėtis dėl sutarčių sąlygų, taikomų visai jų produkcijai ar jos daliai, turėtų būti suteikta ir nepripažintoms gamintojų organizacijoms, įskaitant kooperatyvus. Siekiant užtikrinti tokias pačias sąlygas, kokios taikomos pripažintų gamintojų organizacijų nariams, šiai galimybei turėtų būti taikomi atitinkami apribojimai. Visų pirma pasinaudoti minėta galimybe norinti nepripažinta gamintojų organizacija turėtų atitikti Sąjungos lygmeniu nustatytus pripažinimo kriterijus ir užsiimti Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 1308/2013⁷ nurodyta veikla, be kita ko, koncentruoti pasiūlą ir teikti savo narių produkciją rinkai;
- (12) siekiant sustiprinti pripažintų gamintojų organizacijų derybinę poziciją ir užtikrinti perspektyvią žemės ūkio gamybos plėtrą, pripažintoms gamintojų organizacijų asociacijoms turėtų būti leidžiama savo narių vardu derėtis dėl sutarčių sąlygų, taikomų visai jų narių produkcijai arba jos daliai, įskaitant kainą. Ši galimybė turėtų būti suteikta taikant apsaugos priemonę, pagal kurią organizacijos, kurios yra tų

⁷ 2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1308/2013, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas ir panaikinami Tarybos reglamentai (EEB) Nr. 922/72, (EEB) Nr. 234/79, (EB) Nr. 1037/2001 ir (EB) Nr. 1234/2007, (OL L 347, 2013 12 20, p. 671, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>).

asociacijų narės, negali būti ir kitos gamintojų organizacijų asociacijos narės, o produktų, kuriuos apima asociacijos veikla, kiekis negali viršyti 33 % atitinkamos valstybės narės bendros nacionalinės produkcijos. Siekiant išlaikyti veiksmingą konkurenciją rinkoje, pripažintoms gamintojų organizacijų asociacijoms taip pat neturėtų būti leidžiama derėtis dėl sutarčių sąlygų, jei joms priklauso ir nepripažintos gamintojų organizacijos;

- (13) siekiant, kad pirkėjai nepakenktų gamintojų organizacijų derybinei pozicijai, reikėtų nustatyti tinkamas apsaugos priemonės, taikomas pirkėjų ir tų gamintojų organizacijų narių ryšiams. Pirkėjai gali užmegzti ryšį su gamintojų organizacijų nariais, tačiau tie ryšiai neturi pakenkti gamintojų organizacijų tikslams arba pasiūlos koncentravimui ir produktų teikimui rinkai;
- (14) svarbus vaidmuo sudarant palankesnes sąlygas tiekimo grandinės dalyvių dialogui ir propaguojant geriausią praktiką, rinkos skaidrumą, stabilius ir sąžiningus ūkininkų ir pirkėjų komercinius santykius visoje tiekimo grandinėje tenka tarpšakinėms organizacijoms. Todėl tikslinga, kad iniciatyvų, kuriomis siekiama įtraukti neprivalomus komercinių sąlygų apibūdinimus, tokius kaip „teisingas“, „sąžiningas“ ar jiems lygiaverčiai apibūdinimai ir „trumpa tiekimo grandinė“, rėmimas būtų įtrauktas į tikslų, kurių gali siekti pripažinta tarpšakinė organizacija, sąrašą;
- (15) kai kurios valstybės narės nusprendė, kad bet koks žemės ūkio produktų pristatymas į jų teritoriją turi būti reglamentuojamas šalių rašytinėmis sutartimis. Jei valstybės narės šia galimybe nesinaudoja, ūkininkai, gamintojų organizacijos arba gamintojų organizacijų asociacijos gali prašyti naudoti rašytines sutartis. Tačiau dėl silpnesnės derybinės pozicijos ir baimės sulaukti komerciškai nepalankaus pirkėjų atsako ūkininkams ir jų asociacijoms gali būti sudėtinga tokį prašymą pateikti. Siekiant padidinti pasitikėjimą, skaidrumą ir veiksmingumą tiekimo grandinėje ir sudaryti sąlygas visiems ūkininkams, gamintojų organizacijoms ir gamintojų organizacijų asociacijoms pasinaudoti galimybe sudaryti rašytines sutartis, ūkininkų, gamintojų organizacijų arba gamintojų organizacijų asociacijų vykdomas žemės ūkio produktų pristatymas perdirbėjams, platintojams arba mažmenininkams Sąjungoje turėtų būti reglamentuojamas rašytinėmis sutartimis;
- (16) siekiant geriau atsižvelgti į rinkos signalus ir sumažinti kainų pokyčių poveikį galutinei kainai, reikėtų suteikti valstybės narėms galimybę reikalauti, kad gamintojams, kurie nėra ūkininkai, gamintojų organizacijoms arba gamintojų organizacijų asociacijoms pristatant žemės ūkio produktus būtų naudojamos rašytinės sutartys ir kad pirkėjai naudotų rašytinius pasiūlymus sudaryti sutartis dėl žemės ūkio produktų pristatymo. Paprastinimo sumetimais ir siekiant sumažinti sandorių išlaidas, šiuo reglamentu turėtų būti nustatytos tam tikros privalomo rašytinių sutarčių arba rašytinių pasiūlymų sudaryti sutartis naudojimo išimtys ir valstybėms narėms leidžiama kai kuriais atvejais pristatymui netaikyti reikalavimo naudoti rašytines sutartis ar rašytinius pasiūlymus, kartu paliekant ūkininkams ir jų asociacijoms galimybę prašyti naudoti rašytines sutartis arba rašytinius pasiūlymus, kai tokios prievolės nėra;
- (17) reikalavimas naudoti rašytines žemės ūkio produktų pristatymo sutartis ir pagrindinės tų sutarčių naudojimo sąlygos turėtų būti nustatyti Sąjungos lygmeniu, kartu užtikrinant, kad šalių teisė derėtis dėl visų savo sutarčių elementų nebūtų ribojama daugiau, nei tikrai būtina;
- (18) kad paskatintų šalis siekti taikaus susitarimo kilus ginčams dėl rašytinės sutarties sudarymo ar peržiūros, valstybės narės turėtų nustatyti tarpininkavimo mechanizmus.

Valstybės narės turėtų informuoti Komisiją apie jų teritorijoje taikomus tarpininkavimo mechanizmus arba tų mechanizmų sukūrimą, o Komisija gali sudaryti palankesnes sąlygas keistis su tais mechanizmais susijusia geriausia patirtimi;

- (19) siekiant, kad sklandžiau veiktų kainų pokyčių poveikio galutinei kainai mechanizmai, kai galutinė už žemės ūkio produktų pristatymą mokėtina kaina apskaičiuojama derinant įvairius sutartyje nustatytus veiksnius, tie veiksniai turėtų apimti objektyvius rodiklius, indeksus ar apskaičiavimo metodus, kurie būtų nesunkiai suprantami šalims. Kad ūkininkai nebūtų priversti produktus sistemingai parduoti už gamybos sąnaudas mažesne kaina, rodikliai, indeksai ir galutinės kainos apskaičiavimo metodai turėtų atspindėti rinkos sąlygų pokyčius ir pristatytų žemės ūkio produktų gamybos sąnaudas;
- (20) atsižvelgiant į pažeidžiamą ūkininkų ir jų organizacijų derybinę poziciją, pastaruoju metu pasitaikantį didelį žemės ūkio gamybos sąnaudų ir rinkos kainų svyravimą ir veiksmingesnio kainų pokyčių poveikio galutinei kainai valdymo poreikį, į ilgesnės nei 6 mėnesių trukmės sutartis turėtų būti įtraukta nuostata dėl peržiūros, kurios taikymą gali inicijuoti ūkininkai ir jų organizacijos. Tokia nuostata turėtų suteikti ūkininkams galimybę po 6 mėnesių bet kuriuo metu prašyti peržiūrėti sutarties elementus ir, jei susitarimas dėl peržiūros nepasiekiamas, sutartį nutraukti, nedarant poveikio šalių teisei derėtis dėl kitų sutarties peržiūros galimybių;
- (21) siekiant padidinti sutarčių skaidrumą ir prisidėti prie sąžiningesnės prekybos praktikos, reikėtų suteikti valstybės narėms galimybę reikalauti rašytinės žemės ūkio produktų pristatymo sutartis registruoti;
- (22) tam tikros su žemės ūkio ir maisto produktais susijusios vertikaliojo ir horizontaliojo bendradarbiavimo iniciatyvos, kuriomis siekiama taikyti griežtesnius nei privalomieji reikalavimus, gali turėti teigiamą poveikį siekiant bendros žemės ūkio politikos tikslo užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį ir Sąjungos darnaus vystymosi tikslą. Todėl tam tikromis aplinkybėmis tokioms iniciatyvoms neturėtų būti taikoma Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 1 dalis;
- (23) didelio rinkos disbalanso laikotarpiais tam tikrų kategorijų kolektyviniai privačių veiklos vykdytojų veiksmai gali padėti stabilizuoti atitinkamus sektorius. Siekiant užtikrinti, kad privatūs veiklos vykdytojai turėtų būtinų išteklių tiems veiksams įgyvendinti, reikėtų suteikti Komisijai galimybę leisti šiems veiksams remti panaudoti Sąjungos išteklius iš žemės ūkio rezervo. Valstybėms narėms taip pat turėtų būti suteikta galimybė skirti papildomų nacionalinių išteklių;
- (24) siekiant sudaryti sąlygas cukrinių runkelių augintojams pasinaudoti didesniu sutarčių aiškumu ir užtikrinti suderintą sutarčių sistemą, kartu atsižvelgiant į cukrinių runkelių sektoriaus ypatumus, cukrinių runkelių pristatymo sutartyse nustatytos pirkimo sąlygos turėtų būti suderintos su rašytinių sutarčių naudojimo kituose žemės ūkio sektoriuose sąlygomis;
- (25) todėl Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (26) siekiant sustiprinti ūkininkų padėtį maisto tiekimo grandinėje, turėtų būti iš dalies pakeistos kelios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/2115⁸

⁸ 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo

nuostatos, susijusios su tam tikruose sektoriuose taikomų intervencinių priemonių rūšimis. Šiais pakeitimais siekiama padėti ūkininkams tapti arba likti gamintojų organizacijų arba gamintojų organizacijų asociacijų, pripažintų pagal Reglamentą (ES) Nr. 1308/2013, nariais, atsižvelgiant į teigiamą šių organizacijų ir asociacijų vaidmenį stiprinant gamintojų derybinę galią. Be to, siekiant užtikrinti veiksmingesnę ir tikslingesnę gamintojų organizacijų rėmimą pagal BŽŪP strateginius planus, turėtų būti numatyta galimybė kai kuriuose sektoriuose padidinti Sąjungos finansinę paramą veiksmų programoms;

- (27) kai kuriose valstybėse narėse vaisių ir daržovių, kuriais prekiauja gamintojų organizacijos, produkcijos vertė, palyginti su bendra vaisių ir daržovių produkcijos verte, tebėra gerokai mažesnė už Sąjungos vidurkį. Iš prieinamų finansinių paskatų valstybės narės jau gali teikti Reglamento (ES) 2021/2115 53 straipsnyje numatytą nacionalinę finansinę paramą gamintojų organizacijoms, įsikūrusioms tam tikruose regionuose, kuriuose organizacijų steigimosi lygis yra gerokai mažesnis už Sąjungos vidurkį. Siekiant didinti konkurencingumą, stiprinti ūkininkų padėtį vertės grandinėje ir skatinti steigti naujas gamintojų organizacijas, gamintojų organizacijoms valstybėse narėse, kuriose tokių organizacijų steigimosi lygis trejus metus iš eilės iki atitinkamos veiksmų programos įgyvendinimo yra mažesnis nei 10 %, turėtų būti suteikta finansinė paskata – Sąjungos finansinės paramos padidinimas 10 %;
- (28) siekiant sudaryti palankesnes sąlygas kartų kaitai ūkininkavimo sektoriuje ir skatinti naujus gamintojus prisijungti prie vaisių ir daržovių sektoriaus ir Reglamento (ES) 2021/2115 42 straipsnio f punkte nurodytų kitų sektorių gamintojų organizacijų, turėtų būti suteikta konkreti paskata prie gamintojų organizacijos, pripažintos pagal Reglamentą (ES) Nr. 1308/2013, prisijungiantiems jaunesiems ūkininkams ir naujiems ūkininkams. Todėl turėtų būti galima 10 % padidinti Sąjungos finansinę paramą išlaidoms, susijusioms su investicijomis jaunojo ūkininko arba naujo gamintojo, pirmą kartą prisijungusio prie pripažintos gamintojų organizacijos, valdose;
- (29) pastaraisiais keleriais metais pasikartojantys pavojingi meteorologiniai reiškiniai, gaivalinės nelaimės, augalų ligos ir kenkėjų antplūdžiai leido įsitikinti, kad gamintojų organizacijoms ir gamintojų organizacijų asociacijoms naudinga turėti galimybę perorientuoti lėšas, įskaitant Sąjungos finansinę paramą iš veiklos fondo, intervencinėms priemonėms, kurių reikia tų įvykių padariniams šalinti. Todėl būtina numatyti galimybę tam tikromis sąlygomis Reglamento (ES) 2021/2115 52 straipsnio 1 dalyje nustatytą Sąjungos finansinę paramą padidinti nuo 50 % iki 70 % faktiškai patirtų išlaidų;
- (30) siekiant remti intervencinių priemonių įvedimą Reglamento (ES) 2021/2115 42 straipsnio f punkte nurodytuose kituose sektoriuose, valstybėms narėms nuo 2025 m. turėtų būti suteikta dar daugiau lankstumo koreguoti lėšų paskirstymą šiems sektoriams, panaudojant iki 6 % jų asignavimų tiesioginėms išmokoms;
- (31) todėl Reglamentas (ES) 2021/2115 turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (32) siekiant užtikrinti, kad valstybės narės galėtų naudoti Sąjungos išteklius iš žemės ūkio rezervo privačių veiklos vykdytojų kolektyviniams veiksams remti didelio rinkos disbalanso laikotarpiais, galimybė naudoti žemės ūkio rezervą turėtų būti išplėsta, kad

plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, (OL L 435, 2021 12 6, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj>).

apimtų paramą kolektyviniams veiksams, kai Komisija nusprendžia, kad tiems veiksams netaikomos konkurencijos taisyklės;

- (33) todėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/2116⁹ 16 straipsnis turėtų būti atitinkamai iš dalies pakeistas;
- (34) siekiant rinkos dalyviams duoti pakankamai laiko prisitaikyti ir suteikti Komisijai galimybę įvertinti esamas nacionalines sistemas ir praktiką, taisyklių, susijusių su neprivalomų apibūdinimų „sąžiningas“, „teisingas“ bei jiems lygiaverčių apibūdinimų ir apibūdinimo „trumpo tiekimo grandinės“ išimtinę vartojimo teise, taikymas turėtų būti atidėtas dvejiems metams nuo šio reglamento įsigaliojimo. Be to, kad veiklos vykdytojai galėtų pritaikyti savo sutartinius santykius pagal naujas rašytinių sutarčių taisykles, tų taisyklių taikymas turėtų būti atidėtas 18 mėnesių nuo šio reglamento įsigaliojimo,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 straipsnis
Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 pakeitimai

Reglamentas (ES) Nr. 1308/2013 iš dalies keičiamas taip:

- (1) II dalies II antraštinės dalies I skyriaus 1 skirsnyje po 3 poskirsnio įterpiamas šis poskirsnis:

„3a poskirsnis

Neprivalomų apibūdinimų vartojimas visų 1 straipsnio 2 dalyje išvardytų sektorių produktams apibūdinti

88a straipsnis

Neprivalomi komercinių sąlygų apibūdinimai

1. Apibūdinimai „sąžiningas“, „teisingas“ arba jiems lygiaverčiai apibūdinimai atskirai arba kartu su kitais apibūdinimais gali būti vartojami tik rinkai pateikiamų 1 straipsnio 2 dalyje išvardytų sektorių produktų etiketėse, pateikime, reklaminėje medžiagoje ar komerciniuose dokumentuose su sąlyga, kad šie apibūdinimai yra vartojami pirkėjams informuoti apie taikomas gamybos organizavimo, platinimo ar teikimo rinkai sąlygas, kuriomis padedama užtikrinti bent:

- (a) ūkininkų santykių su pirkėjais stabilumą ir skaidrumą visoje tiekimo grandinėje,

⁹ 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/2116 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013, (OL L 435, 2021 12 6, p. 187, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2116/oj>).

- (b) kainą, kurią, dalyvaujančių ūkininkų vertinimu, teisinga mokėti už jų produktus, ir
 - (c) kolektyvines iniciatyvas, kuriomis siekiama vieno ar kelių Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų.
2. Apibūdinimas „trumpa tiekimo grandinė“ atskirai arba kartu su kitais apibūdinimais gali būti vartojamas tik rinkai pateikiamų 1 straipsnio 2 dalyje išvardytų sektorių produktų etiketėse, pateikime, reklaminėje medžiagoje ar komerciniuose dokumentuose su sąlyga, kad šis apibūdinimas yra vartojamas pirkėjams informuoti apie taikomas gamybos organizavimo, platinimo ar teikimo rinkai sąlygas, kuriomis užtikrinama:
- (a) tiesioginis ūkininko ir produkto galutinio vartotojo ryšys arba
 - (b) glaudus ryšys ir nedidelis geografinis atstumas tarp ūkininko ir produkto galutinio vartotojo.
3. Komisija, atsižvelgdama į atitinkamus tarptautinius standartus, gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriuose išsamiau išdėstomos 1 dalies a, b ir c punktuose ir 2 dalies a ir b punktuose nurodytos sąlygos.
- Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 229 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.
4. Komisijai pagal 227 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais iš dalies keičiama 1 dalis įtraukiant apibūdinimus, kurie yra lygiaverčiai apibūdinimams „sąžiningas“ arba „teisingas“, kai tokie lygiaverčiai apibūdinimai vartojami rinkoje siekiant informuoti pirkėjus apie 1 dalyje nurodytas komercines sąlygas.
5. Valstybės narės gali priimti arba toliau taikyti nacionalines taisykles, kuriomis nustatomos 1 dalies a, b ir c punktuose ir 2 dalies a ir b punktuose nurodytas sąlygas papildančios atitinkamai 1 ir 2 dalyse nurodytų apibūdinimų vartojimo sąlygos. Tokios taisyklės negali būti draudžiama ar trukdoma vartoti 1 ir 2 dalyse nurodytų apibūdinimų produktams, kurie teisėtai gaminami ar parduodami kitoje valstybėje vartojant 1 ir 2 dalyse nurodytus apibūdinimus, apibūdinti ir neriboja tokio jų vartojimo.
6. Šis straipsnis nedaro poveikio Reglamente (ES) Nr. 1169/2011 nustatytoms taisyklėms.“;
- (2) 148 straipsnis pakeičiamas taip:

„148 straipsnis

Sutartiniai santykiai pieno ir pieno produktų sektoriuje

1. Kaskart, kai ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija Sąjungoje pristato pieną ar pieno produktus perdirbėjui, supirkėjui, platintojui ar mažmenininkui, sudaroma rašytinė šalių sutartis.

Tokia sutartis turi atitikti 4 ir 8 dalyse nustatytas sąlygas.

Šiame straipsnyje surinkėjas – tai įmonė, kuri žalią pieną gabena iš ūkininko ar kito surinkėjo žalio pieno perdirbimo įmonei ar kitam surinkėjui, kai kiekvienu atveju yra perleidžiama nuosavybės teisė į žalią pieną.

2. Valstybės narės taip pat gali nuspręsti, kad:

- a) kai gamintojas, kuris nėra ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija pristato pieną ar pieno produktus perdirbėjui, supirkėjui, platintojui ar mažmenininkui, sudaroma rašytinė sutartis;
- b) pirmieji pieno ir pieno produktų supirkėjai pateikia rašytinį pasiūlymą sudaryti sutartį dėl ūkininko, gamintojų organizacijos arba gamintojų organizacijų asociacijos vykdomo pieno ar pieno produktų pristatymo.

Tokia sutartis arba pasiūlymas sudaryti sutartį turi atitikti šio straipsnio 4 ir 8 dalyse nustatytas sąlygas.

3. Valstybės narės nustato tarpininkavimo mechanizmą, taikomą tais atvejais, kai nėra abipusio sutarimo sudaryti arba peržiūrėti 1 ir 2 dalyse nurodytą sutartį.

Valstybės narės informuoja Komisiją apie jų teritorijoje nustatytus tarpininkavimo mechanizmus.

4. 1 ir 2 dalyse nurodyta sutartis arba pasiūlymas sudaryti sutartį:

- (a) sudaroma / pateikiamas prieš pristatymą,
- (b) sudaroma / pateikiama raštu ir
- (c) apima visų pirma šiuos elementus:
 - i) už pristatymą mokėtiną kainą, kuri:
 - yra pastovi ir nustatoma sutartyje arba
 - apskaičiuojama derinant įvairius sutartyje nurodytus veiksnius, įskaitant objektyvius rodiklius, indeksus ir galutinės kainos apskaičiavimo metodus, kurie yra lengvai prieinami bei suprantami ir atspindi rinkos sąlygų pokyčius ir gamybos sąnaudas, pristatytus kiekius ir pristatyto pieno ar pieno produktų kokybę ar sudėtį. Tuo tikslu valstybės narės gali nustatyti rodiklius, remdamosi objektyviais kriterijais, kurie grindžiami atliktais gamybos ir maisto tiekimo grandinės tyrimais. Sutarčių šalys gali pasirinkti remtis šiais arba bet kuriais kitais rodikliais;
 - ii) žalio pieno kiekį arba pieno ar pieno produktų, kurie turi būti pristatyti, kokybę ir kiekį, taip pat pristatymo tvarkaraštį;
 - iii) sutarties, kuri gali būti terminuota arba neterminuota su nutraukimo sąlyga, trukmę. Jei sutarties minimali trukmė yra ilgesnė nei šeši

mėnesiai, į ją įtraukiama nuostata dėl peržiūros, kurios taikymą gali inicijuoti ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija;

- iv) su mokėjimo laikotarpiais ir procedūromis susijusią išsamią informaciją;
- v) pieno ar pieno produktų surinkimo ar pristatymo tvarką ir
- vi) *force majeure* atveju taikytinas taisyklės.

5. Nukrypstant nuo 1 ir 2 dalių, rašytinės sutarties arba rašytinio pasiūlymo sudaryti sutartį nereikalaujama tokiais atvejais, kai:

- (a) atitinkamą pieną arba pieno produktus gamintojų organizacijos ar kooperatyvo narys pristato gamintojų organizacijai ar kooperatyvui, kuriam jis priklauso, jeigu tos gamintojų organizacijos ar kooperatyvo įstatuose arba tuose įstatuose nustatytoje arba pagal juos priimtose taisyklėse ir sprendimuose yra nuostatų, kurių poveikis panašus į 4 dalyje išdėstytų nuostatų poveikį;
- (b) pirmasis pieno ar pieno produktų pirkėjas yra labai maža arba mažoji įmonė, apibrėžta Rekomendacijoje 2003/361/EB¹⁰;
- (c) pienas ar pieno produktai pristatomi ir mokėjimas už juos atliekamas vienu metu;
- (d) pristatoma nemokamai arba siekiant realizuoti nebetinkamą parduoti pieną ar pieno produktus.

6. Valstybės narės gali nuspręsti, kad rašytinės sutarties arba rašytinio pasiūlymo nereikalaujama vienu ar keliais iš šių atvejų:

- (a) pristatomi produktai, kurių vertė yra ne didesnė už valstybės narės nustatytą ribą, neviršijančią 10 000 EUR;
- (b) pristatomam pienui ar pieno produktams būdingi sezoniniai pasiūlos ar paklausos svyravimai arba jie greitai genda;
- (c) pristatomam pienui ar pieno produktams taikoma tradicinė arba nusistovėjusi pardavimo praktika.

7. Kai remiantis 5 dalies b, c ir d punktais arba 6 dalimi rašytinės sutarties arba rašytinio pasiūlymo sudaryti sutartį nereikalaujama, ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija gali prašyti, kad pristatant pieną ar pieno produktus tokia rašytinė sutartis arba rašytinis pasiūlymas sudaryti sutartį būtų naudojami. Tokia sutartis arba pasiūlymas sudaryti sutartį turi atitikti 4 dalyje ir 8 dalies pirmoje pastraipoje nustatytas sąlygas.

8. Dėl visų pieno ar pieno produktų pristatymo sutarčių, kurias sudaro ūkininkai, gamintojų organizacijos arba gamintojų organizacijų asociacijos ir supirkėjai, perdirbėjai, platintojai ar mažmenininkai, elementų, įskaitant 4 dalies c punkte nurodytus elementus ir jų sudedamąsias dalis, šalis derasi be apribojimų.

Valstybės narės gali nustatyti vieną ar daugiau iš šių dalykų:

¹⁰ 2003 m. gegužės 6 d. Komisijos rekomendacija dėl labai mažų, mažųjų ir vidutinių įmonių apibrėžimo (OL L 124, 2003 5 20, p. 36, <http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj>).

- (a) dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų rašytinių sutarčių:
- i) pareigą šalims susitarti dėl atitinkamo pristatomo pieno ar pieno produktų kiekio ir už šį pristatymą mokėtinos kainos santykio;
 - ii) minimalią trukmę, kuri turi būti bent šeši mėnesiai ir netrukdyti tinkamam vidaus rinkos veikimui;
- (b) dėl 2 dalies b punkte nurodytų rašytinių pasiūlymų – pareigą užtikrinti, kad į rašytinį pasiūlymą būtų įtraukta nacionalinėje teisėje nustatyta minimali sutarties trukmė. Tokia minimali trukmė turi būti bent šeši mėnesiai ir netrukdyti tinkamam vidaus rinkos veikimui.

Ūkininkai, gamintojų organizacijos ir gamintojų organizacijų asociacijos gali raštu atsisakyti pagal antrą pastraipą reikalaujamos minimalios trukmės.

- 9. Valstybės narės gali reikalauti, kad, prieš ūkininkui, gamintojų organizacijai ar gamintojų organizacijų asociacijai pristatant atitinkamą pieną ar pieno produktus supirkėjui, perdirbėjui, platintojui ar mažmenininkui jų teritorijoje, pieno ar pieno produktų pirkėjas 1 dalyje nurodytą rašytinę sutartį įregistruotų.
- 10. Valstybės narės, kurios pasinaudoja 2, 6, 8 ir 9 dalyse nurodytomis galimybėmis, informuoja Komisiją apie tai, kaip jos taikomos.
- 11. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomos priemonės, būtinos 4 ir 5 dalims vienodai taikyti, ir priemonės, susijusios su pranešimais, kuriuos pagal 10 dalį turi pateikti valstybės narės. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 229 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.“;

(3) 152 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

(a) 1 dalis iš dalies keičiama taip:

i) a punktas pakeičiamas taip:

„a) kurias sudaro viename ar keliuose iš 1 straipsnio 2 dalyje išvardytų sektorių veikiantys gamintojai arba viename ar keliuose iš tų sektorių veikiantys ekologiškų produktų gamintojai ir pagal 153 straipsnio 2 dalies c punktą kontroliuoja ūkininkai nariai;“;

ii) b punkto įvadinis sakinyss pakeičiamas taip:

„b) kurios yra suformuotos ūkininkų iniciatyva ir vykdo bent vieną toliau nurodytą veiklą:“;

iii) c punkto vi papunktis pakeičiamas taip:

„vi) skatinti naudoti gamybos standartus ir tuo tikslu teikti techninę pagalbą, gerinti produktų kokybę ir kurti saugoma kilmės vietos nuoroda, saugoma geografinė nuoroda ar nacionaliniu kokybės ženklu žymimus produktus, įgyvendinti iniciatyvas, kuriomis skatinama kurti trumpas tiekimo grandines arba vartoti 88a straipsnyje nurodytus neprivalomus apibūdinimus;“;

(b) 1a dalies pirma pastraipa pakeičiama taip:

„1a. Nukrypstant nuo SESV 101 straipsnio 1 dalies, pagal šio straipsnio 1 dalį pripažinta gamintojų organizacija arba gamintojų organizacija, įskaitant kooperatyvus, kurios valstybė narė nėra pripažinusi gamintojų organizacija, tačiau kuri atitinka šio straipsnio 1 dalyje ir 154 straipsnyje nustatytus reikalavimus, gali savo narių vardu planuoti gamybą, optimizuoti gamybos sąnaudas, pateikti rinkai žemės ūkio produktus bei derėtis dėl jų tiekimo sutarčių ir tai jos gali daryti dėl visos savo narių bendros produkcijos arba jos dalies.“;

(c) 1b dalyje įterpiama antra pastraipa:

„Nukrypstant nuo 1a dalies ir pirmos pastraipos, pagal 156 straipsnio 1 dalį pripažinta gamintojų organizacijų asociacija taip pat gali vykdyti 1a dalies pirmoje pastraipoje nurodytą veiklą su sąlyga, kad:

- (a) jos narės buvo pripažintos pagal šio straipsnio 1 dalį;
- (b) jos narės nėra kitos pripažintos atitinkamų produktų gamintojų organizacijų asociacijos narės;
- (c) jos narės tenkina 1a dalies antros pastraipos a ir b punktuose nustatytas sąlygas;
- (d) produktų, kuriuos apima 1a dalies pirmoje pastraipoje nurodyta veikla, kiekis neviršija 33 % atitinkamos valstybės narės bendros nacionalinės produkcijos.“;

(4) 153 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

(a) 2 dalies c punktas pakeičiamas taip:

„c) taisyklės, pagal kurias ūkininkams nariams leidžiama demokratiškai tikrinti savo organizacijos veiklą ir sprendimus, taip pat apskaitą ir biudžetus;“;

(b) 2a dalis pakeičiama taip:

„2a. Gamintojų organizacijos įstatuose gali būti numatyta galimybė nariams palaikyti tiesioginį ryšį su pirkėjais, jei toks tiesioginis ryšys nekenkia tos gamintojų organizacijos siekiamiems tikslams arba jos vykdomam pasiūlos koncentravimui ir produktų teikimui rinkai. Laikoma, kad pasiūlos koncentravimas užtikrinamas, jei dėl esminių pardavimo elementų, pvz., kainos, kokybės ir kiekio, derasi ir juos nustato gamintojų organizacija.“;

(c) 3 dalis pakeičiama taip:

„3. 1 ir 2 dalys netaikomos pieno ir pieno produktų sektoriaus gamintojų organizacijoms.“;

- (5) 157 straipsnio 1 dalies c punktas papildomas šiuo papunkčiu:

„xvii) skatinti vartoti 88a straipsnyje nurodytus neprivalomus apibūdinimus.“;

- (6) 168 straipsnis pakeičiamas taip:

„168 straipsnis

Sutartiniai santykiai

1. Kaskart, kai ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija Sąjungoje pristato 1 straipsnio 2 dalyje išvardytų sektorių žemės ūkio produktus, išskyrus pieną, pieno produktus ir cukrų, perdirbėjui, platintojui ar mažmenininkui, sudaroma rašytinė šalių sutartis.

Tokia sutartis turi atitikti 4 ir 8 dalyse nustatytas sąlygas.

2. Valstybės narės taip pat gali nuspręsti, kad:

- (a) kai gamintojas, kuris nėra ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija pristato žemės ūkio produktus perdirbėjui, platintojui ar mažmenininkui, sudaroma rašytinė sutartis;
- (b) pirmasis žemės ūkio produktų pirkėjas pateikia rašytinį pasiūlymą sudaryti sutartį dėl ūkininko, gamintojų organizacijos arba gamintojų organizacijų asociacijos vykdomo žemės ūkio produktų pristatymo.

Tokia sutartis arba pasiūlymas sudaryti sutartį turi atitikti šio straipsnio 4 ir 8 dalyse nustatytas sąlygas.

3. Valstybės narės nustato tarpininkavimo mechanizmą, taikomą tais atvejais, kai nėra sutarimo sudaryti arba peržiūrėti 1 ir 2 dalyse nurodytą sutartį.

Valstybės narės informuoja Komisiją apie jų teritorijoje nustatytus tarpininkavimo mechanizmus.

4. 1 ir 2 dalyse nurodyta sutartis arba pasiūlymas sudaryti sutartį:

- (a) sudaroma / pateikiamas prieš pristatymą,
- (b) sudaroma / pateikiama raštu ir
- (c) apima visų pirma šiuos elementus:
 - i) už pristatymą mokėtiną kainą, kuri:
 - yra pastovi ir nustatoma sutartyje arba
 - apskaičiuojama derinant įvairius sutartyje nurodytus veiksnius, įskaitant objektyvius rodiklius, indeksus ir galutinės kainos apskaičiavimo metodus, kurie yra lengvai prieinami bei suprantami ir atspindi rinkos sąlygų pokyčius ir gamybos sąnaudas, pristatytus

kiekius ir pristatytų žemės ūkio produktų kokybę ar sudėtį; tuo tikslu valstybės narės gali nustatyti rodiklius, remdamosi objektyviais kriterijais, kurie grindžiami atliktais gamybos ir maisto tiekimo grandinės tyrimais. Sutarčių šalys gali pasirinkti remtis šiais arba bet kuriais kitais rodikliais, kuriuos jos laiko svarbiais;

- ii) atitinkamų žemės ūkio produktų, kurie gali arba turi būti pristatyti, kiekį ir kokybę, taip pat pristatymo tvarkaraštį;
- iii) sutarties, kuri gali būti terminuota arba neterminuota su nutraukimo sąlyga, trukmę. Jei sutarties minimali trukmė yra ilgesnė nei šeši mėnesiai, į ją įtraukiama nuostata dėl peržiūros, kurios taikymą gali inicijuoti visų pirma ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija;
- iv) su mokėjimo laikotarpiais ir procedūromis susijusią išsamią informaciją;
- v) žemės ūkio produktų surinkimo ar pristatymo tvarką;
- vi) *force majeure* atveju taikytinas taisyklės.

5. Nukrypstant nuo 1 ir 2 dalių, rašytinės sutarties arba rašytinio pasiūlymo sudaryti sutartį nereikalaujama tokiais atvejais, kai:

- (a) atitinkamus žemės ūkio produktus gamintojų organizacijos ar kooperatyvo narys pristato gamintojų organizacijai ar kooperatyvui, kuriam jis priklauso, jeigu tos gamintojų organizacijos ar kooperatyvo įstatuose arba tuose įstatuose nustatytose arba pagal juos priimtose taisyklėse ir sprendimuose yra nuostatų, kurių poveikis panašus į 4 dalies a, b ir c punktuose išdėstytų nuostatų poveikį;
- (b) pirmasis atitinkamų žemės ūkio produktų pirkėjas yra labai maža arba mažoji įmonė, apibrėžta Rekomendacijoje 2003/361/EB;
- (c) atitinkami žemės ūkio produktai pristatomi ir mokėjimas už juos atliekamas vienu metu;
- (d) pristatoma nemokamai arba siekiant realizuoti nebetinkamus parduoti produktus.

6. Valstybės narės gali nuspręsti, kad rašytinės sutarties arba rašytinio pasiūlymo nereikalaujama vienu ar keliais iš šių atvejų:

- (a) pristatomi produktai, kurių vertė ne didesnė už tam tikrą valstybės narės nustatytą vertės ribą, neviršijančią 10 000 EUR;
- (b) pristatomiems žemės ūkio produktams būdingi sezoniniai pasiūlos ar paklausos svyravimai arba jie greitai genda;
- (c) pristatomiems žemės ūkio produktams taikoma tradicinė arba nusistovėjusi pardavimo praktika.

7. Kai remiantis 5 dalies b, c ir d punktais arba 6 dalimi rašytinės sutarties arba rašytinio pasiūlymo sudaryti sutartį nereikalaujama, ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija gali prašyti, kad pristatant žemės ūkio produktus perdirbėjui, platintojui arba mažmenininkui tokia rašytinė sutartis arba rašytinis pasiūlymas sudaryti sutartį būtų naudojami. Tokia sutartis arba pasiūlymas sudaryti sutartį turi atitikti 4 dalyje ir 8 dalies pirmoje pastraipoje nustatytas sąlygas.

8. Dėl visų žemės ūkio produktų pristatymo sutarčių, kurias sudaro ūkininkai, gamintojų organizacijos arba gamintojų organizacijų asociacijos ir perdirbėjai, platintojai ar mažmenininkai, elementų, įskaitant 4 dalies c punkte nurodytus tuos elementus ir jų sudedamąsias dalis, šalys derasi be apribojimų.

Valstybės narės gali nustatyti vieną ar daugiau iš šių dalykų:

- (a) dėl šio straipsnio 1 dalyje nurodytų rašytinių sutarčių valstybės narės gali nustatyti:
- i) pareigą šalims susitarti dėl atitinkamo pristatomų žemės ūkio produktų kiekio ir už šį pristatymą mokėtinos kainos santykio;
 - ii) minimalią trukmę, kuri turi būti bent šeši mėnesiai ir netrukdyti tinkamam vidaus rinkos veikimui;
- (b) dėl 2 dalies b punkte nurodytų rašytinių pasiūlymų – pareigą užtikrinti, kad į rašytinį pasiūlymą būtų įtraukta nacionalinėje teisėje šiuo tikslu nustatyta minimali sutarties trukmė. Tokia minimali trukmė turi būti bent šeši mėnesiai ir netrukdyti tinkamam vidaus rinkos veikimui.

Ūkininkai, gamintojų organizacijos ir gamintojų organizacijų asociacijos gali raštu atsisakyti pagal antrą pastraipą reikalaujamos minimalios trukmės.

9. Valstybės narės gali reikalauti, kad, prieš ūkininkui, gamintojų organizacijai ar gamintojų organizacijų asociacijai pristatant atitinkamus žemės ūkio produktus perdirbėjui, platintojui ar mažmenininkui jų teritorijoje, žemės ūkio produktų pirkėjas 1 dalyje nurodytą rašytinę sutartį įregistruotų.
10. Valstybės narės, kurios pasinaudoja 2, 6, 8 ir 9 dalyse nurodytomis galimybėmis, informuoja Komisiją apie tai, kaip jos taikomos.
11. Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kuriais nustatomos priemonės, būtinos 4 ir 5 dalims vienodai taikyti, ir priemonės, susijusios su pranešimais, kuriuos pagal 10 dalį turi pateikti valstybės narės. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 229 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.“;

- (7) 210a straipsnis iš dalies keičiamas taip:

- (a) 3 dalis papildoma šiais punktais:

„d) parama didinant daugiausia šeimai priklausančia darbo jėga besinaudojančių mažų ūkių, kurių standartinė produkcija, apibrėžta Tarybos reglamento (EB) Nr. 1217/2009¹¹ 2 straipsnio 8 punkte, neviršija 100 000 EUR, ekonominį gyvybingumą;

e) patrauklumas ir parama jauniems žemės ūkio produktų gamintojams arba

f) geresnės darbo ir saugos sąlygos vykdant žemės ūkio ir perdirbimo veiklą.“;

- (b) 6 dalis pakeičiama taip:

¹¹ 2009 m. lapkričio 30 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1217/2009, kuriuo sukuriamas žemės ūkio valdų pajamų ir ūkinės veiklos apskaitos duomenų rinkimo tinklas Europos Sąjungoje, (OL L 328, 2009 12 15, p. 27, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1217/oj>).

„Nuo 2023 m. gruodžio 8 d. 1 dalyje nurodyti gamintojai gali prašyti Komisijos pateikti nuomonę dėl 1 dalyje nurodytų susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų, susijusių su tvarumo standartų įgyvendinimu siekiant prisidėti prie vieno ar daugiau iš 3 dalies a, b ir c punktuose nustatytų tikslų, suderinamumo su šiuo straipsniu.

Nuo [2 metai po įsigaliojimo] 1 dalyje nurodyti gamintojai gali prašyti Komisijos pateikti nuomonę dėl 1 dalyje nurodytų susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų, susijusių su tvarumo standartų įgyvendinimu siekiant prisidėti prie vieno ar daugiau iš 3 dalies d, e ir f punktuose nustatytų tikslų, suderinamumo su šiuo straipsniu.

Komisija savo nuomonę pareiškėjui išsiunčia per keturis mėnesius nuo išsamaus prašymo gavimo dienos.

Jei Komisija kuriuo nors metu po nuomonės pateikimo nustato, kad nebetenkinamos šio straipsnio 1, 3 ir 7 dalyse nurodytos sąlygos, ji paskelbia, kad ateityje SESV 101 straipsnio 1 dalis atitinkamam susitarimui, sprendimui ar suderintiems veiksams bus taikoma, ir atitinkamai informuoja gamintojus.

Komisija savo iniciatyva arba valstybei narei paprašius gali pakeisti nuomonės turinį, visų pirma tuo atveju, jeigu pareiškėjas pateikė netikslią informaciją arba nuomone piktnaudžiavo.“;

(8) 222 straipsnio 1 dalis pakeičiama taip:

„1. Didelio rinkos pusiausvyros sutrikimo laikotarpiais Komisija gali priimti įgyvendinimo aktus, kad SESV 101 straipsnio 1 dalis būtų netaikoma bet kurio iš šio reglamento 1 straipsnio 2 dalyje nurodytų sektorių ūkininkų, ūkininkų asociacijų ar tokių asociacijų susivienijimų arba pripažintų gamintojų organizacijų, pripažintų gamintojų organizacijų asociacijų ir pripažintų tarpšakinių organizacijų susitarimams ir sprendimams su sąlyga, kad tokiais susitarimais ir sprendimais netrukdoma tinkamam vidaus rinkos veikimui, jais siekiama tik stabilizuoti atitinkamą sektorių ir jie patenka į vieną ar daugiau iš šių kategorijų:

- (a) jų produktų pašalinimas iš rinkos arba nemokamas paskirstymas;
- (b) transformavimas ir perdirbimas;
- (c) privačių ūkio subjektų vykdomas sandėliavimas;
- (d) bendros pardavimo skatinimo priemonės;
- (e) susitarimai dėl kokybės reikalavimų;
- (f) bendras išteklių, kurių reikia kovojant su gyvūnų ir augalų kenkėjų ir ligų plitimu Sąjungoje, arba išteklių, kurių reikia siekiant pašalinti gaivalinių nelaimių padarinius Sąjungoje, pirkimas;
- (g) laikinas gamybos planavimas atsižvelgiant į specifinį gamybos ciklo pobūdį.

Kai Komisija priima įgyvendinimo aktus pagal šio straipsnio pirmą pastraipą, ji gali nuspręsti atitinkamoms valstybėms narėms leisti naudotis Sąjungos parama iš Reglamento (ES) 2021/2116 16 straipsnyje nurodyto žemės ūkio rezervo. Tokia finansinė parama suteikia išteklių, būtinų tam, kad atitinkami ūkio subjektai galėtų tuos susitarimus ir sprendimus įgyvendinti.

Komisija įgyvendinimo aktuose nustato pirmoje pastraipoje nurodytos nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sritį, atsižvelgiant į šio straipsnio 3 dalį, laikotarpį, kurį nukrypti leidžianti nuostata taikoma, ir, kai taikytina, atitinkamai valstybei narei pagal antrą pastraipą iš žemės ūkio rezervo skirtą sumą.

Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 229 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.“;

(9) X priedas iš dalies keičiamas taip:

(a) I punkto 1 papunktis pakeičiamas taip:

„1. Tiekimo sutartys sudaromos raštu prieš pristatymą tiksliai nurodytam runkelių kiekiui.“;

(b) I punkto 2 papunktis pakeičiamas taip:

„2. Tiekimo sutartys gali būti daugiametės. Jei sutarties minimali trukmė yra ilgesnė nei šeši mėnesiai, į ją įtraukiama nuostata dėl peržiūros, kurios taikymą gali inicijuoti ūkininkas, gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija.“;

(c) II punkto 2 papunktis papildomas šia pastraipa:

„Kaina apskaičiuojama derinant įvairius sutartyje nurodytus veiksnus, įskaitant objektyvius rodiklius, indeksus ir galutinės kainos apskaičiavimo metodus, kurie yra lengvai prieinami bei suprantami ir atspindi rinkos sąlygų pokyčius ir gamybos sąnaudas, pristatytus kiekius ir pristatytų cukrinių runkelių kokybę ar sudėtį. Tuo tikslu valstybės narės gali nustatyti rodiklius, remdamosi objektyviais kriterijais, kurie grindžiami atliktais gamybos ir maisto tiekimo grandinės tyrimais. Sutarčių šalys gali pasirinkti remtis šiais arba bet kuriais kitais rodikliais, kuriuos jos laiko svarbiais.“;

(d) III punktas papildomas šia pastraipa:

„Tiekimo sutartyse nustatomos *force majeure* atveju taikytinos taisyklės.“;

(e) įterpiamas šis IXa punktas:

„IXa PUNKTAS

„Valstybės narės gali reikalauti, kad cukraus gamybos įmonė prieš pristatydama cukrinius runkelius rašytines tiekimo sutartis įregistruotų.“

2 straipsnis **Reglamento (ES) 2021/2115 pakeitimai**

Reglamentas (ES) 2021/2115 iš dalies keičiamas taip:

(1) 52 straipsnis iš dalies keičiamas taip:

(a) 3 dalis papildoma i punktu:

„i) gamintojų organizacija arba gamintojų organizacijų asociacija įgyvendina veiksmų programą valstybėje narėje, kurioje vaisių ir daržovių sektoriaus gamintojų organizacijų steigimosi lygis trejus metus iš eilės iki veiksmų programos įgyvendinimo buvo mažesnis nei 10 %. Organizacijų steigimosi lygis apskaičiuojamas vaisių ir daržovių produkcijos, pagamintos atitinkamoje valstybėje narėje ir parduotos gamintojų organizacijų ar gamintojų organizacijų asociacijų, pripažintų pagal Reglamentą (ES) Nr. 1308/2013, vertę padalijus iš bendros toje valstybėje narėje pagamintos vaisių ir daržovių produkcijos vertės.“;

(b) įterpiama 5a dalis:

„5a. 1 dalyje nustatyta 50 % riba padidinama iki 60 % išlaidoms, susijusioms su 46 straipsnio a, b arba c punkte nurodytais tikslais, jei tenkinamos šios sąlygos:

(a) išlaidos yra susijusios su jaunųjų ūkininkų arba naujų ūkininkų, pirmą kartą prisijungusių prie gamintojų organizacijos, pripažintos pagal Reglamentą (ES) Nr. 1308/2013, investicijomis į materialųjį ir nematerialųjį turtą, nurodytomis 47 straipsnio 1 dalies a punkte;

(b) a punkte nurodytos investicijos vykdomos šių jaunųjų ūkininkų arba naujų ūkininkų valdose pagal pirmąją jų veiksmų programą.“;

(c) pridedama 7 dalis:

„7. 1 dalyje numatyta 50 % riba padidinama iki 70 % faktinių išlaidų, kurios patirtos konkrečiais metais gamintojų organizacijoms arba gamintojų organizacijų asociacijoms įgyvendinant veiksmų programas ir kurioms tais metais poveikį padarė pavojingi meteorologiniai reiškiniai, gaivalinės nelaimės, augalų ligos arba kenkėjų antplūdžiai, kuriuos turi nustatyti valstybės narės.“;

(2) 68 straipsnyje įterpiama 2a dalis:

„2a. Šio reglamento 52 straipsnio 3 dalies a–d ir f–h punktai ir 5a dalis taikomi *mutatis mutandis*.“;

(3) 88 straipsnio 7 dalis pakeičiama taip:

„7. Nuo 2025 m. valstybės narės, pagal 119 straipsnį pateikusias prašymą dėl savo BŽŪP strateginio plano dalinio pakeitimo, gali peržiūrėti 6 dalyje nurodytus savo sprendimus ir nuspręsti iki 6 % V priede numatytų savo asignavimų tiesioginėms išmokoms, atskaičiusios, kai aktualu, VIII priede nustatytus asignavimus medvilnei, panaudoti III antraštinės dalies III skyriaus 7 skirsnyje nurodytoms kituose sektoriuose taikomoms intervencinių priemonių rūšims.

Suma, atitinkanti šios dalies pirmoje pastraipoje nurodytą valstybių narių asignavimų tiesioginėms išmokoms procentinę dalį ir tam tikrais finansiniais metais panaudota kituose sektoriuose taikomoms intervencinių priemonių rūšims, laikoma valstybių narių asignavimais finansiniams metams, skirtais kituose sektoriuose taikomoms intervencinių priemonių rūšims.“

3 straipsnis ***Reglamento (ES) 2021/2116 pakeitimas***

Reglamento (ES) 2021/2116 16 straipsnio 1 dalies antros pastraipos b punktas pakeičiamas taip:

„b) išimtinėms priemonėms pagal Reglamento (ES) Nr. 1308/2013 219, 220, 221 ir 222 straipsnius.“

4 straipsnis ***Įsigaliojimas ir taikymas***

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

1 straipsnio 1 punktą taikomas nuo [+ dveji metai].

1 straipsnio 2 ir 6 dalys taikomos nuo [+ 18 mėnesių].

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė